

ମୁଘଲ ଯୁଗେର ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ:: ମୁଘଲ ଯୁଗ ଚିତ୍ର ଶିଳ୍ପେର
ଇତିହାସେ ଏକ ଅବିନ୍ଦନୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ । ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପେର
ଦିକ ଦିଯେ ମୁଘଲ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗି ଦିଲ୍ଲିର ସୁଲତାନି
ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗି ଅପେକ୍ଷା ଛିଲ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ।

ମୋଘଲ ଯୁଗେର ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପେର ସେ କରେକଟି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ
ଲକ୍ଷ୍ୟ କରା ଯାଏ ସେଣ୍ଟଲି ହଲ ୧) ଭାରତୀୟ
ପାର୍ଶ୍ଵିକ ଶିଳ୍ପରୀତି ସମସ୍ତରେ ଗଡ଼େ ଓଠା ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପ ।
୨) ଭାରତୀୟ ଶିଳ୍ପୀଦେର ସଙ୍ଗେ ବୌଦ୍ଧ ଚୀନା ଶିଳ୍ପରୀତିର
ଏକ ଅପୂର୍ବ ସଂମିଶ୍ରଣ ୩) ଭାରତୀୟ ଚିତ୍ରକଲାର
ମୂଳ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଛିଲ ରାଜନୈତିକ ଘଟନା ; ବୃକ୍ଷ
ପଣ୍ଡପାଥି ଏବଂ ରାମାୟଣ-ମହାଭାରତେର ଘଟନାବଳୀ
କେ ନିଯେ ତୈରି ଚିତ୍ର ୪) ଜାହାଙ୍ଗୀରେର ସମୟ ଥେକେ
ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପେ ବଞ୍ଚିବେର ଉପର ବେଶି ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ
କରା ହେଯାଇଲା ଅର୍ଥାଏ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସୌଲଦ୍ୟରେ ଉପର
ବେଶି ଜୋର ଦେଓଯା ହୁଏ ୫) ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପେ ଆରେକଟି
ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ହଚ୍ଛେ ଏଇ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ ଇଉରୋପୀୟ
ପ୍ରଭାବ ୬) ମୁଘଲ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ ହିଲ୍ଦୁ-ମୁସଲିମ ଏକ୍ୟେର
ଓପର ବିଶେଷ ଜୋର ଦେଓଯା ହେଯାଇଲା ।

ମୋଗଲ ସାନ୍ତ୍ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ବାବର ଛିଲେନ
ପ୍ରାକୃତିକ ସୌଲଦ୍ୟର ଅନୁରାଗୀ । ପ୍ରାକୃତିକ
ସୌଲଦ୍ୟକେ ଧରେ ରାଖାର ଜନ୍ୟ ତିନି ଦରବାରେ
କରେକଜନ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ ନିଯୋଗ କରେଛିଲେନ । ହମାଯୁନ
ରାଜ୍ୟଚୁତ୍ୟ ଅବସ୍ଥାଯ ପାରସ୍ୟ ଗିଯେ ସେଥାନେ ମୀର
ସୈଯଦ ଆଲୀ ଓ ଖାଜା ଆବୁସ ସାମାଦ ନାମେ ଦୁଇ
ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ ସଙ୍ଗେ ପରିଚିତ ହନ ଏଇ ଦୁଇ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ
କେ କେନ୍ଦ୍ର କରେ ମୁଘଲ ଚିତ୍ରକଲାର ବିବର୍ତ୍ତନ ଶୁରୁ
ହୁଏ । ଆକବରେର ଆମଲେ ମୁଘଲ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ ଯଥେଷ୍ଟ
ସମାଦର ଲାଭ କରେ ତାର ସମୟ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟାଗ୍ୟ ଛିଲେନ
ଆବୁସ ସାମାଦ ତାରା ଚାଁଦ ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରମୁଖ । ବିଶେଷତ
ଜାହାଙ୍ଗୀରେର ରାଜସ୍ଵକାଳ କେ ମୋଗଲ ଚିତ୍ରକଲାର
ଇତିହାସେ ସୁରଣ୍ୟ ଯୁଗ ବଲେ ଆଖ୍ୟାୟିତ କରା ହୁଏ ।

স্যার টমাস রো তাকে চিত্রকলার একজন
শ্রেষ্ঠ অনুরাগী বলে অভিহিত করেছেন। অর্থাৎ
তার আমলে চিত্রশিল্পে কয়েকটি উল্লেখযোগ্য
পরিবর্তন দেখা যায়। তার আমলের বিশিষ্ট
চিত্রশিল্পী রা হলেন ওস্তাদ মনসুর আবুল হাসান
ফারুক প্রমুখ। মুঘল সম্রাট শাহজাহানের আমলে
চিত্রশিল্প কিছুটা অবহেলিত হয় বলে জানা যায়।
তার আমলের চিত্র গুলিতে শিল্প অপেক্ষা রঙের
আধিক্য ও আরম্ভের পরিলক্ষিত হয়। এদের মধ্যে
উল্লেখযোগ্য হলেন সমর কাল্দি নাদির মীর হাসান
প্রমুখ। অন্যদিকে ওরঙ্গজেব চিত্রশিল্পী ঘোরতর
বিরোধী ছিলেন। তার আমলে ভারতের বিভিন্ন
অঞ্চলে লক্ষ্য শিল্পের বিকাশ ঘটে এই যুগে মেবার
অম্বর প্রভৃতি স্থানে রাজপুত শিল্পকলার অভূতপূর্ব
বিকাশ ঘটে।

7.50 nm //